

16.11.2022

KOMANDIRUOTĖS ATASKAITA

po komandiruotės Varšuvoje, Lenkijoje, 2022 m. lapkričio 2–4 d.

Moterų teisių ir lyčių lygybės komitetas

Delegacijos nariai:

Predrag Fred Matić

Arba Kokalari

Karen Melchior

Margarita de la Pisa Carrión

(S&D) (delegacijos vadovas)

(PPE)

(RENEW)

(ECR)

Ižanga

Pagal 2022 m. antrojo pusmečio Parlamento komitetų kelionių Europos Sąjungoje programos projektą Biuras savo 2022 m. birželio 6 d. posėdyje patvirtino 2022 m. liepos 18–20 d. (trijų dienų, įskaitant kelionės laiką) Moterų teisių ir lyčių lygybės komiteto (septynių Parlamento narių ir Moterų teisių ir lyčių lygybės komiteto pirmininko) komandiruotę į Varšuvą, Lenkiją, siekiant surengti susitikimus moterų teisių, taip pat lytinės ir reprodukcinės sveikatos bei teisių klausimais.

2022 m. liepos 12 d. koordinatoriams priėmus sprendimą, Moterų teisių ir lyčių lygybės komiteto pirmininkas paprašė leisti komandiruotę į Varšuvą, Lenkiją, surengti kitomis dienomis, t. y. 2022 m. lapkričio 2–4 d. (trys dienos, įskaitant kelionę).

Savo raštu D(2022)26330 Pirmininkė patenkino šį prašymą.

Aplinkybės

Šios komandiruotės tikslas buvo išnagrinėti moterų teisių, įskaitant lytinę ir reprodukcinę sveikatą bei teises, klausimą, be kita ko, turint omenyje nuo karo Ukrainoje bėgančius pabėgėlius. Dauguma pabėgėlių yra moterys ir vaikai (90 proc.), todėl jiems kyla itin didelė rizika.

Glausta susitikimų ataskaita

2022 m. lapkričio 2 d., trečiadienis, 15.30–17.30 val. Susitikimas su NVO, vykdančiomis veiklą moterų teisių, įskaitant lytinę ir reprodukcinę sveikatą bei teises, srityje

- **Moterų ir šeimos planavimo fondas FEDERA**
Kamila Ferenc, teisininkė
- „Kampania Przeciw Homofobii“
Miroslawa Makuchowska, direktoriaus pavaduotoja ir programų vadovė
Annamaria Linczowska, advokatavimo specialistė
- „Aborcyjny Dream Team“
Natalia Broniarczyk
Justyna Wydrzynska
- „Centrum Praw Kobiet“
Urszula Nowakowska, pirmininkė

Delegacijos nariai domėjosi tokiais klausimais kaip abortų atlikimo sąlygos ir apribojimai, psichikos sveikatai kylanti rizika ir tai, ar pats abortas, užuot padėjęs išspręsti tokias problemas, gali jas išprovokuoti, taip pat medikamentinio nėštumo nutraukimo ir nepakankamos priežiūros keliami pavojai, vadinamoji vidinių įsitikinimų išlyga, nėštumo registras, medicinos mokyklų mokymo programos bei konkretūs vadinamųjų zonų be LGBT

asmenų pavyzdžiai, moterų žudymo dėl lyties statistika ir įžvalgos apie karo Ukrainoje poveikį organizacijų vykdomai veiklai.

Organizacijos **FEDERA** atstovė paminėjo 2020 m. spalio 22 d. Konstitucinio Teismo sprendimą, kuriuo panaikinta viena iš trijų galimų aborto atlikimo prielaidų, t. y. nėštumo nutraukimas, kai „yra didelė tikimybė, kad vaisius turės sunkų ir negrįžtamą sveikatos sutrikimą arba sirgs nepagydoma gyvybei pavojų keliančia liga“. Iki 2020 m. šia prielaida buvo remiamasi dažniausiai.

K. Ferenc taip pat atkreipė dėmesį į atgrasomąjį poveikį, nes visi aplinkiniai, išskyrus nėščiąją, gali būti patraukiami baudžiamojon atsakomybėn. Tai, be kita ko, atgraso gydytojus net nuo diskusijų apie aborto galimybę, net jeigu ji medicinos ir teisės požiūriais yra pagrįsta. Organizacijos atstovė atkreipė dėmesį į mažiausiai šešis dokumentais pagrįstus atvejus, kai moterys mirė dėl nėštumo komplikacijų, kurių galėjo ir turėjo būti išvengta atlikus abortą. Be to, ji pridūrė, kad koncepcija leisti gamtai išspręsti problemą gali būti labai pavojinga. Labai dažnai moterys ignoruojamos ir verčiamos laukti, joms didelės įtampos laikotarpiu, užuot pateikus oficialų neigiamą atsakymą, kurį faktiškai būtų galima apskusti, nurodant melagingą teisinę informaciją. Tokiais atvejais organizacija FEDERA, jeigu apie juos išsiaiškina, gali imtis veiksmų: sutelkti žiniasklaidą, teisininkus ir Parlamento narius, pamėginti įgyvendinti įstatymus, be kita ko, kreiptis į Europos Žmogaus Teisių Teismą, taip pat informuoti moteris apie kitas galimybes, pavyzdžiui:

1. atlikti abortą užsienyje (šia galimybe taip pat buvo naudojamosi prieš priimant teismo sprendimą);
2. nutraukti nėštumą medikamentais;
3. pasitelkti teisinę pagalbą ir pasiremti vis dar leidžiamomis aborto atlikimo prielaidomis, pvz., grėsme psichikos sveikatai (šia galimybe buvo naudojamosi prieš priimant teismo sprendimą, tačiau ne taip dažnai kaip dabar).

Organizacija FEDERA taip pat sukūrė ligoninių ir kitų įstaigų, kuriose būtų galima atlikti abortą, tinklą. Tai reiškia, kad Lenkijoje vis dar įmanoma atlikti abortą. Vis dėlto oficialius, taigi ir statistikoje užregistruotus aborto atvejus užgožia didelis slaptų, neoficialiai atliekamo aborto atvejų skaičius.

Organizacijos atstovė atkreipė dėmesį į nepakankamą išsilavinimą abortų atlikimo srityje, įskaitant specializacijos ir kompetencijos trūkumą. Organizacija FEDERA, remdamasi naujausiomis PSO rekomendacijomis, organizuoja šios srities medicinos konferencijas. Organizacijos atstovė pridūrė, kad turėtų būti išplėstos medicinos mokyklų mokymo programos, kad apimtų ir nėštumo nutraukimą.

Organizacijos FEDERA atstovė kalbėjo apie nėštumo registrą ir atkreipė dėmesį tai, kad policija, valdžios institucijos ar netgi gydytojai gali juo piktnaudžiauti. Gali būti kriminalizuojami persileidimai, o moterys būtų apklausiamos dėl savo veiksmų.

K. Ferenc pažymėjo, kad praktiškai nėra jokios grėsmės, kad abortas bus atliekamas paskutiniaisiais nėštumo mėnesiais esant sveikam vaisiui, ir kad būtų pagrįsta nustatyti 12 savaičių aborto atlikimo moters prašymu apribojimą, o išžaginimo ar smurto ir grėsmės gyvybei ar sveikatai atvejais būtų galima nustatyti ilgesnius aborto atlikimo laikotarpius. Tai, kad nėra galimybės atlikti abortą, yra pavojinga; be to, siekiant neleisti nutraukti nėštumo, taip pat naudojamosi administracinėmis kliūtimis ir vilkinamos procedūros. Jei vaisius turi sveikatos sutrikimą, versti moterį išnešioti vaisių iki gimdymo yra vienas iš psichologinio kankinimo būdų.

Kalbant apie Ukrainą, organizacija FEDERA aktyviai vykdo veiklą ir padeda tūkstančiams moterų teikdama konsultacijas.

Organizacijos „**Aborcynjny Dream Team**“ atstovės pažymėjo, kad iš tūkstančių moterų, kurioms padėjo jų organizacija, daugelis namuose vartojo medikamentus, skirtus nėštumui nutraukti, o kitos vyko į užsienį, visų pirma Nyderlandus, kuriuose nereikalaujama nurodyti atliekamos procedūros priežasties arba pateikti medicinos pažymų.

Organizacijos atstovės atkreipė dėmesį į PSO rekomendacijas dėl medikamentinio nėštumo nutraukimo saugumo ir santykinę tokių medikamentų saugumą, palyginti su vaistu „Viagra“. Jos taip pat pabrėžė, kad vyrai ir moterys turi nevienodas galimybes savarankiškai priimti sprendimus dėl savo kūno. Be to, šios organizacijos atstovės tvirtino, kad neįmanoma saugiai atlikti aborto, nes jis yra kriminalizuojamas. Be to, žvelgiant iš socialinės perspektyvos, abortas yra pavojingas, jeigu jis vaizduojamas kaip kažkas gėdingo, nes didėjant slaptumui, mažėja saugumas.

Ši organizacija finansuojama dotacijų, be kita ko, skiriamų iš Belgijos ir Jungtinės Karalystės, taip pat privačių rėmėjų iš visos Europos lėšomis. Atstovės pažymėjo, kad abortams atlikti reikalingas didelis finansavimas.

Organizacijos atstovės taip pat pažymėjo, kad Lenkijos gydytojai nebeturi nei teorinių, nei praktinių žinių apie aborto atlikimą ir kad Lenkija 30 metų atsilieka nuo geriausios praktikos. Abortai galėtų ir turėtų būti atliekami gerokai humaniškiau. Organizacija stengiasi šviesti Lenkijos gydytojus ir medicinos studentus. Pasak pranešėjų, PSO teigia, kad Lenkijoje dažniausiai taikomas metodas yra pavojingiausias nėštumo nutraukimo būdas ir kad saugesnė galimybė yra vakuuminis išsiurbimas, kurio Lenkijos gydytojai nemokomi.

Organizacijos atstovės taip pat atkreipė dėmesį į joms kylančius teisinius sunkumus (Justynai Wydrzyńskai dėl to, kad nėščiai moteriai išsiuntė nėštumui nutraukti skirtų medikamentų, gresia trejų metų laisvės atėmimo bausmė), nepasitikėjimą teisingu bylų nagrinėjimu ir politinį teisingumo sistemos pobūdį. Vienas iš pastarosios problemos pavyzdžių yra organizacijai „[Ordo Iuris](#)“ suteiktas vaidmuo atstovauti vaisiaus teisėms, o tai, šios organizacijos atstovių teigimu, neturi teisinio pagrindo. Jos nuogaštuoja dėl plačios sąvokos „pagalba atliekant abortą“ apibrėžties, kuri gali apimti ir konsultacijas.

Organizacija taip pat padėjo daugiau kaip tūkstančiui iš Ukrainos atvykusių moterų.

Organizacijos „**Centrum Praw Kobiet**“ („Moterų teisių centras“) atstovė pabrėžė tris pagrindinius dalykus:

1. Lenkija toli gražu neatitinka Stambulo konvencijos standartų;
2. Lenkijoje nepakanka švietimo lygybės ir kovos su smurtu prieš moteris klausimais;
3. esama tam tikrų teigiamai vertintinų teisinių pokyčių (pavyzdžiui, numatyta galimybė nedelsiant nurodyti smurtaujančiam artimam partneriui palikti namus, šiuo metu tobulinamos apribojančios teismo nutartys, diegiama vadinamosios mėlynosios kortelės procedūra), tačiau baiminamasi, kad jie bus įgyvendinami kaip atsvara siekiant nutraukti Lenkijos prisijungimo prie Stambulo konvencijos procesą.

Šios organizacijos atstovė paaiškino, kad Lenkijos teisėje ir praktikoje yra didelių su pagalba moterims susijusių spragų, pavyzdžiui, trūksta moterų prieglaudų ir jos dažnai būna nespecializuotos. Taip pat esama neatitinkčių tarp gana mažo (ir toliau mažėjančio) smurto šeimoje atvejų skaičiaus, laiko, per kurį gali būti pradėta ir užbaigta mėlynosios kortelės procedūra (net per vienus metus), ir atvejų, apie kuriuos nepranešama, skaičiaus. Būtų gerai, jeigu tokie atvejai būtų įtraukiami į oficialiąją statistiką.

Bausmės už smurtą šeimoje taip pat dažnai būna nesunkios arba yra atidedamos.

U. Nowakowska taip pat atkreipė dėmesį į smurto ir abortų tarpusavio ryšį. Kai kurios moterys dėl nepageidaujamo nėštumo yra susietos su smurtaujančiu partneriu ir neturi kito pasirinkimo, kaip tik nešioti vaisių ir kęsti nuolatinę prievartą. Be to, yra daug dingusių moterų. Jos nesurastos, tačiau įtariama, kad buvo nužudytos.

Organizacijos „**Kampania Przeciw Homofobii**“ atstovės paminėjo 2022 m. įstatymo projektą dėl lytinio švietimo ribojimo, kuris kelia pavojų bet kokiai mokyklai, norinčiai pasikviesti NVO ir surengti bet kokią praktinį seminarą ar renginį. Organizacijos atstovių nuomone, šis įstatymo projektas greičiausiai bus priimtas.

Jos atkreipė dėmesį į tai, kad teisingumo ministras taip pat atlieka generalinio prokuroro pareigas ir asmeniškai skiria dėmesio LGBTIQ+ asmenų bendruomenei. Kaip vienas iš pavyzdžių buvo pateiktas Bartui Staszewskiui iškeltų strateginių ieškinių dėl visuomenės dalyvavimo (SLAPP) atvejis.

Organizacijos atstovės taip pat iškėlė transseksualiems asmenims išduodamų gimimo liudijimų klausimą. Pasikeisti gimimo liudijimą norinčiam transseksualiam asmeniui gali tekti iškelti bylą prieš savo tėvus, nes anksčiau generalinis prokuroras tėvų intereso klausimą buvo perdavęs nagrinėti Konstituciniam Teismui.

Organizacijos atstovės atkreipė dėmesį į keletą Konstituciniame Teisme nagrinėtų bylų, pavyzdžiui, spaustuvininko, atsisakiusio suteikti paslaugą LGBTIQ+ asmenų organizacijai, arba menininko, kuris buvo patrauktas baudžiamojon atsakomybėn už tai, kad platino Jėzaus motinos su vaivorykšte aplink galvą atvaizdą, atvejus.

Kalbėdamos apie vadinamąsias zonas be LGBT asmenų, kurios apima trečdalį šalies teritorijos (priimta daugiau kaip 100 tokių sprendimų), organizacijos atstovės atkreipė dėmesį į teigiamą ES šioje srityje daromo spaudimo (pavyzdžiui, finansavimo sustabdymo) poveikį. Atitinkamose rezoliucijose atvirai sprendžiamas ne LGBTIQ+ asmenų, o greičiau LGBTIQ+ „ideologijos“ klausimas. Organizacijos atstovės atkreipė dėmesį į tyrimus, iš kurių matyti, kad LGBTIQ+ asmenys yra labiau linkę į savižudybę arba dažniau nori išvykti iš Lenkijos.

2022 m. lapkričio 2 d., trečiadienis, 17.45–18.30 val. Susitikimas su buvusiu žmogaus teisių komisaru Adamu Bodnaru

Delegacijos nariai domėjosi tokiais klausimais kaip įvairūs žmogaus teisių aiškinimai, spaudimas nutraukti nėštumą, parama nėščioms moterims, būtinybė tėvams prisiimti atsakomybę, tėvystės teisės ir prieš vyrus nukreipta neapykantą kurstanti kalba, taip pat zonos be LGBT asmenų.

A. Bodnar išskyrė dvi svarbias sritis:

1. teisinę valstybę;
2. mažėjančią pilietinės visuomenės erdvę.

A. Bodnar atkreipė dėmesį į tai, kad Lenkijos centrinė valdžia įvairiomis priemonėmis daro įtaką bendrajai žmogaus teisių aplinkai, be kita ko, kontroliuoja Konstitucinį Teismą, todėl buvo priimtas 2020 m. sprendimas dėl galimybės atlikti abortą apribojimo. Taip pat didelis poveikis daromas, *inter alia*, visuomeninei žiniasklaidai, slaptosioms tarnyboms ir Generalinei prokuratūrai ir susilpnėjo stabdžių ir atsvarų sistemą užtikrinančios institucijos. Konkrečiai moterų teises remiančioms organizacijoms daromas nuolatinis spaudimas.

A. Bodnar paaiškino diskriminacinio įstatymų laikymosi sąvoką, kuri grindžiama principu „mano draugams – viskas, mano priešams – įstatymas“. Tai pavirto prieš moterų teisių gynėjus, pravardžiuojamus „feminaciais“, nukreipta neapykantą kurstančia kalba. Be to, nėra įstatymų, kuriais būtų kovojama su neapykantą kurstančia kalba dėl lyties ar orientacijos. Kalbant apie antrąjį punktą, vyriausybė nevienodai traktuoja visas organizacijas, be kita ko, finansavimo srityje. Kai kurios NVO atliekamos funkcijos, pavyzdžiui, aprūpinimas prieglaudomis, iš esmės yra viešosios užduotys, tačiau galimybė gauti vyriausybės dotacijas

nėra didelė.

Dėl Stambulo konvencijos komisaras pažymėjo, kad šis klausimas buvo perduotas Konstituciniam Teismui, kur tebėra „išaldytas“.

A. Bodnar taip pat pažymėjo, kad šalyje nėra Lyties pripažinimo įstatymo, tik XX a. septintojo dešimtmečio teismų praktika, ir kad neapykantą kurstanti kalba yra plačiai paplitęs reiškinys. Taip pat nereglamentuojami tos pačios lyties asmenų porų santykiai:

nepripažįstama ne tik santuoka, bet ir partnerystė.

Dėl vadinamųjų zonų be LGBT asmenų A. Bodnar paaiškino, kad teisiniu požiūriu šie vietos valdžios institucijų nutarimai buvo nukreipti ne prieš LGBTIQ+ asmenis, o prieš LGBTIQ+ „ideologiją“. Vis dėlto šiuos nutarimus galima sėkmingai užginčyti teismuose. Devyniais atvejais tokie nutarimai buvo pripažinti neteisėtais.

A. Bodnar taip pat atkreipė dėmesį į Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką, kurioje aiškiai nurodyta, kad vaisiaus anomalijos ar išžaginimo atveju versti moterį prieš savo norą išnešioti vaisių iki gimdymo yra vienas iš kankinimo būdų.

Kiek tai sietina su nevienodomis tėvystės teisėmis, A. Bodnar taip pat atkreipė dėmesį į viešąsias gėrybes ir vaiko teises ir pažymėjo, kad Lenkijoje nustatyta daugiau kaip 300 jaunesnių nei 13 metų mergaičių nėštumo atvejų, kurių galėjo būti išvengta pasitelkus lytinį švietimą.

2022 m. lapkričio 3 d., ketvirtadienis, 9.00–10.30 val. Susitikimas su Sveikatos apsaugos ministerijos atstovais

- **Dariusz Poznański**, Visuomenės sveikatos departamento direktorius
- **Katarzyna Drażek-Laskowska**, Tarptautinio bendradarbiavimo departamento direktorė
- **Aleksandra Saniewska-Kilim**, Visuomenės sveikatos departamento Šeimos sveikatos skyriaus vedėja
- **Anna Błaszczuk**, Visuomenės sveikatos departamento patarėja

Delegacijos nariai domėjosi šiais klausimais: praktinės galimybės atlikti abortą remiantis dviem galiojančiomis prielaidomis, medicinos darbuotojų kriminalizavimas, būtinybė gydytojams dalyvauti geriausiuose mokymuose, nėštumo registras ir praktinis jo poveikis (pavyzdžiui, nuogąstavimai, kad bus užregistruotas nėštumas, todėl vengiama lankytis medicinos įstaigose, kontrolė ir prieiga prie duomenų ir kt.), nepilnamečių nėštumo paplitimas, lytinis švietimas, Ukrainos moterų priežiūros užtikrinimas, taip pat dabartinė translyčių asmenų padėtis. Delegacijos nariai taip pat paprašė atsiųsti statistinius duomenis apie prenatalinę priežiūrą ir informaciją apie NVO ir bažnytines grupes, su kuriomis bendradarbiauja ministerija.

Ministerijos atstovai paaiškino, kad užtikrinti saugią ir kokybišką sveikatos priežiūrą visiems, neatsižvelgiant į lytį ar orientaciją ir itin daug dėmesio skiriant nėščiosioms, vaikams ir vyresnio amžiaus asmenims, yra valstybės pareiga, taigi šalyje užtikrinama visuotinė prieiga prie sveikatos priežiūros paslaugų. Tai apima LGBTIQ+ asmenų teises į sveikatos priežiūrą.

Sveikatos apsaugos ministerija pirmiausia turi vadovautis Konstitucija, taip pat įstatymais, kuriuos vertina Konstitucinis Teismas. Ministerijos atstovai pažymėjo, kad Lenkijoje yra

teisėta atlikti abortą remiantis dviem prielaidomis ir kad jei moteriai reikia nutraukti nėštumą remiantis tomis prielaidomis, ji turi teisę tai padaryti – tokią teisę saugo ombudsmenas. Medicinos darbuotojai turi teikti paslaugas vadovaudamiesi medicinos žiniomis ir įstatymais ir neturėtų bijoti savo sprendimų pagrįsti įgyta patirtimi. Yra nustatyti standartai ir pateiktos rekomendacijos, kurių turėtų būti laikomasi.

Jei gydytojas ar kitas medicinos specialistas nesuteikia pagal įstatymus numatytų medicinos priežiūros paslaugų, įskaitant teisę atlikti abortą remiantis dviem galiojančiomis prielaidomis, galima pateikti skundą ombudsmenui, kuris sudarys komisiją atitinkamam atvejui įvertinti. Kitaip tariant, teisė atlikti abortą yra garantuojama paslauga, neperžengiant įstatymo ribų. Valstybei sudarius sutartį su ligonine dėl prenatalinės priežiūros paslaugų teikimo, ši turi vykdyti įsipareigojimus, be kita ko, atlikti abortus. Jei moters gyvybei gresia pavojus, ji turi būti išgelbėta.

Dėl vadinamojo nėštumo registro ministerijos atstovai pažymėjo, kad priimtas teisinis sprendimas į šią duomenų bazę perkelti visus svarbius medicininius duomenis, ne tik duomenis apie nėštumą. Nėra teisinio pagrindo stebėti nėštumą ar sekti asmenis; tai greičiau susiję su IT sistemų atnaujinimu ir užtikrinimu, kad būtų geriausiai paskirstomi riboti išteklių, nustatomi prioritetai ir kad būtų paskirtas Pacientų teisių kontrolierius, įgalios skirti finansines nuobaudas ir teikti rekomendacijas.

Atsakydami į klausimą dėl prieigos prie pacientų duomenų, ministerijos atstovai paaiškino, kad prieiga suteikiama remiantis duomenų apsaugos įstatymais ir medicinine būtinybe. Šis registras nėra skirtas jokiai konkrečiai grupei, ir delegacijai bus pateikta daugiau teisinės informacijos.

Dėl pacientų iš Ukrainos ministerijos atstovai pabrėžė, kad jie visose srityse, įskaitant abortus, prenatalinę priežiūrą, psichologinį gydymą ir teisę vykti gydytis į užsienį, turi lygiai tokias pat teises kaip ir Lenkijos pacientai.

Ministerijos atstovai taip pat informavo nepalaikantys tiesioginių ryšių su bažnytinėmis grupėmis, tačiau pažymėjo, kad bendradarbiauja su atitinkamomis NVO, su kuriomis konsultuojamasi ministerijai rengiant įstatymų projektus, su kuriais visada gali susipažinti visuomenė.

2022 m. lapkričio 3 d., ketvirtadienis, 11.00–12.00 val. Susitikimas su Šeimos, darbo ir socialinės politikos ministerijos atstovais

- **Anita Czerwińska**, valstybės sekretorė, vyriausybės įgaliotinė socialinės ekonomikos klausimais
- **Barbara Socha**, valstybės sekretorė, vyriausybės įgaliotinė demografinės politikos klausimais
- **Monika Szostak**, Tarptautinio bendradarbiavimo departamento direktorė
- **Marta Marciniak**, Vyriausybės komisaro neįgaliųjų klausimais tarnybos direktoriaus pavaduotoja
- **Dorota Bojemska**, Darbo ir socialinės politikos ministerijos Šeimos tarybos pirmininkė

Delegacijos nariai domėjosi tokiais klausimais kaip teisinė valstybė, lytinė ir reprodukcinė sveikata bei teisės, Stambulo konvencija, vadinamosios zonos be LGBT asmenų, moterų prieglaudos, lytinis švietimas, be kita ko, berniukų, išžaginimo teisinė apibrėžtis, grindžiama ne sutikimu, o smurtu, neapykantą kurstanti kalba, ypač dėl lyties ir orientacijos, ir geriausi

paramos moterims nėštumo metu ir vėlesniu laikotarpiu būdai.

Ministerijos atstovai paaiškino teisių į abortą raidą Lenkijoje nuo 1997 m., kai buvo priimta dabartinė Lenkijos Konstitucija, ir įvairius Konstitucinio Teismo sprendimus, kuriais prielaidų atlikti abortą skaičius sumažintas nuo iš pradžių nustatytų keturių iki šiuo metu galiojančių dviejų prielaidų. Jie pabrėžė teisinės valstybės ir valdžių padalijimo sąvokas. Šiuo požiūriu ministerijos atstovai kritiškai įvertino teismų sistemos politizavimą, pabrėždami teismų nepriklausomumo ir neutralumo svarbą, ir opozicijos išpuolius prieš teisinės valstybės principą. Šiuo klausimu ministerijos atstovai pažymėjo, kad dabartinėmis teisinėmis aplinkybėmis Lenkijoje laikoma, kad gyvybė užsimezga apvaisinimo momentu, todėl, nepaisant dviejų galiojančių prielaidų, teisė į abortą nėra viršesnė už vaiko teises. Ministerijos atstovai taip pat pažymėjo, kad, atsižvelgiant į Vaiko teisių konvenciją ir būtinybę apsaugoti vaikus iki gimimo, Lenkijos Konstitucija garantuojamos žmogaus teisės.

Jie pabrėžė, kad Konstitucija buvo priimta tuomet, kai partija „Teisė ir teisingumas“ (lenk. *Prawo i Sprawiedliwość*, PiS) nebuvo valdžioje.

Dėl LGBTIQ+ asmenų padėties Lenkijoje, įskaitant vadinamąsias zonas be LGBT asmenų, ministerijos atstovai pabrėžė, kad Lenkija – demokratinė valstybė, kuri laikosi teisinės valstybės principų ir turi ilgą tolerancijos tradiciją. Jie paaiškino, kad zonos be LGBT asmenų neegzistuoja, nes tai yra aktyvistų, iškabinusių netikrus ženklus, kurie neturi jokio teisinio statuso ir kurių nepatvirtino vietos valdžios institucijos, sukelta provokacija.

Dėl Lenkijos ketinimo pasitraukti iš Stambulo konvencijos ministerijos atstovai aiškiai pažymėjo, kad toks oficialus pareiškimas nebuvo paskelbtas ir kad Lenkija yra priėmusi daug teisės aktų (dėl mėlynosios kortelės sistemos, skubaus smurtaujančio sutuoktinio iškeldinimo iš namų ir kt.), kuriais įgyvendinamos ir netgi viršijamos šios konvencijos nuostatos. Dėl to mažėja smurto šeimoje atvejų.

Kiek tai sietina su lytiniu švietimu ir pagarba moterims, ministerijos atstovai kaip pavyzdį nurodė 16–25 metų merginoms ir moterims skirtą portalą „Graži mergina“ (<https://pieknadziwczynyna.pl/>), kuriame, *inter alia*, aiškinami tokie klausimai kaip menstruacijų ciklas, regeneracinė sveikatos priežiūra, su hormonais susijusios problemos ir kt. Šiame portale taip pat rengiami praktiniai seminarai, jis turi savo paskyrą platformoje „TikTok“ ir kt.

Kalbėdami apie neapykantą kurstančią kalbą, ministerijos atstovai griežtai pasmerkė opoziciją ir įvairias NVO, organizuojančias dideles demonstracijas, kurių metu sakomos neapykantą kurstančios kalbos ir skleidžiama dezinformacija, dėl kurių buvo išniekintos bažnyčios ir įsilaužta į partijos „Teisė ir teisingumas“ patalpas.

Atsakydami į klausimą, kaip galima geriausiai padėti moterims nėštumo ir vėlesniu laikotarpiais, ministerijos atstovai pažymėjo, kad yra sukurtas pagalbos tinklas, kuriame bažnyčia ir NVO teikia pagalbą.

2022 m. lapkričio 3 d., ketvirtadienis, 13.30–14.15 val. Susitikimas su Lenkijos Seimo Jungtinės moterų teisių grupės nariais

- **Wanda Nowicka**, Jungtinės grupės pirmininkė
- **Katarzyna Kretkowska**, Jungtinės grupės narė
- **Hanna Gill-Piątek**, Jungtinės grupės narė
- **Krzysztof Śmiszek**, Jungtinės grupės narys
- **Barbara Nowacka**, Jungtinės grupės narė

- **Anita Kucharska-Dziedzic**, Jungtinės grupės narė
- **Tomasz Aniško**, Jungtinės grupės narys
- **Magdalena Biejat**, Jungtinės grupės narė
- **Katarzyna Kotula**, Jungtinės grupės narė
- **Małgorzata Prokop-Paczkowska**, Jungtinės grupės narė
- **Joanna Scheuring-Wielgus**, Jungtinės grupės narė

Delegacijos nariai teiravosi, kaip, Jungtinės grupės nuomone, Lenkijoje turėtų būti geriausiai nustatyti abortų atlikimo įstatymai ir moterų žudymo dėl lyties bei išžaginimo teisinės apibrėžtys.

Jungtinės grupės nariai pabrėžė, kad Lenkijos Seime nėra atskiro moterų teisėms skirto komiteto ir kad šis klausimas priskirtas Šeimos ir moterų teisių komitetui.

Jungtinės grupės nariai pažymėjo palankiai vertinantys tai, kad Europos Parlamentas skiria dėmesio šiems klausimams Lenkijoje, ir jo priimtas rezoliucijas.

Dėl abortų Jungtinės grupės nariai pažymėjo, kad, turint omenyje nustatytą 12 savaičių terminą ir biurokratinės kliūtis, teisė teisėtai atlikti abortą praktiškai neegzistuoja, ypač išžaginimo ar smurto atvejais, ir kad ši padėtis niekaip nesusijusi su gyvybės apsauga, nes miršta nėščios moterys. Lenkės ėmė bijoti pastoti, nes jos negali būti tikros, kad bus gerbiama jų teisė į gyvybę ir teisė savarankiškai priimti su kūnu susijusius sprendimus, ypač dėl to, kad gydytojai gali nenorėti atlikti aborto, net jeigu tai teisėtai pagrįsta remiantis dviem galiojančiomis prielaidomis. Be to, galimybės pasinaudoti kontracepcijos priemonėmis Lenkijoje yra ribotos tiek jų prieinamumo (pavyzdžiui, mažuose miesteliuose), tiek žinių apie jas (tai pasakytina ir apie medicinos darbuotojus, ir apie piliečius) požiūriu. Be to, skubios kontracepcijos tabletė yra nekompensuojamas receptinis vaistas. Taip pat nebekompensuojamos apvaisinimo *in vitro* procedūros.

Taip pat buvo kritiškai įvertinta vidinių įsitikinimų išlyga, dėl kurios praktiškai ribojamos moterų teisės, ypač už didesnių miestų ir miestelių ribų. Atsižvelgiant į griežtą 12 savaičių aborto atlikimo terminą ir ligoninių nenorą sudaryti palankesnių sąlygų šiai procedūrai atlikti, nėštumus pradėta nutraukinėti slaptai. Šiais metais abortas buvo teisėtai atliktas 107 kartus; kelios moterys mirė, nes joms buvo atsisakyta padaryti abortą.

Taip pat buvo pažymėta, kad reikia skirti dėmesio neįgalių vaikų padėčiai, nes vyriausybė itin skaudžiai baudžia motinas, jeigu jos stengiasi dirbti, ir joms skiria mažai praktinės pagalbos ir lėšų.

Kalbant apie išžaginimo apibrėžtį, kuri grindžiama ne sutikimu, o smurtu, prieš dvejus metus buvo pateiktas pasiūlymas savo iniciatyva, tačiau iki šiol nepasistūmėta į priekį. Kiek tai sietina su moterų žudymu dėl lyties, vyrai nužudomi du kartus dažniau negu moterys, todėl vyriausybė teigia, kad nėra jokios konkrečios su moterimis susijusios problemos, kurią reikėtų spręsti.

2022 m. lapkričio 3 d., ketvirtadienis, 14.15–15.00 val. Susitikimas su Lenkijos Seimo Socialinės politikos ir šeimos komiteto atstovais

- **Urszula Rusecka**, komiteto pirmininkė
- **Teresa Wargočka**, komiteto pirmininko pavaduotoja
- **Robert Warwas**, komiteto pirmininko pavaduotojas
- **Ewa Kozanecka**, komiteto narė

- **Katarzyna Sójka**, komiteto narė
- **Bożena Żelazowska**, komiteto narė

Delegacijos nariai domėjosi, ar abortas neprieštaruoja žmogaus teisėms, taip pat tokiais klausimais kaip aborto atlikimo terminai, teisinė valstybė, pasitraukimas iš Stambulo konvencijos, smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo būdai, moterų prieglaudos, išmokos ir pagalba neįgaliems vaikams ir jų šeimoms, moterų mirties atvejai dėl to, kad joms nebuvo atliktas abortas, kai tai buvo būtina dėl medicininių priežasčių, moterų žudymas dėl lyties ir mėlynosios kortelės sistema.

Lenkijos Seimo komiteto nariai patikino delegaciją, kad Lenkija nepaskelbė apie pasitraukimą iš Stambulo konvencijos ir kad nebuvo jokių tokių ketinimų. Jie taip pat atmetė prielaidą dėl klausimų, susijusių su teisine valstybe.

Dėl padėties abortų srityje komiteto nariai pažymėjo, kad buvo siekiama apsaugoti žmogaus gyvybę nuo gimimo iki mirties ir kad tai turėtų būti laikoma pavyzdžiu visai Europai. Kalbant apie atvejus, kai moterys mirė, nes nebuvo atliktas abortas, kai tai buvo būtina dėl medicininių priežasčių, įstatyme aiškiai nustatyta, kad tokiais atvejais nutraukti nėštumą yra teisėta, ir tai turėjo būti padaryta. Komiteto nariai išreiškė apgailestavimą dėl moterų prenatalinės priežiūros politizavimo. Teikti sveikatos priežiūros paslaugas – kiekvieno gydytojo pareiga. Gerai žinomas Izabelos Sajbor atvejis yra akivaizdus gydytojo pareigos nevykdymo pavyzdys, ir ligoninei buvo skirta bauda. Moteris turi teisę nepastoti, tačiau, jeigu tai įvyksta, turi būti užtikrinta motinos teisių ir vaiko teisių pusiausvyra.

Lenkijos Seimo komiteto nariai taip pat patvirtino, kad šalyje plačiai prieinamos kontracepcijos priemonės.

Kiek tai sietina su smurtu šeimoje, Lenkijos Seimo komiteto nariai atkreipė dėmesį į mėlynosios kortelės sistemą ir į tai, kad pastaraisiais metais sumažėjo smurto šeimoje atvejų. Lenkijos kovos su smurtu prieš moteris teisės aktų nuostatos viršija Stambulo konvenciją – 90 proc. moterų teigia žinančios, kur smurto atveju kreiptis dėl pagalbos. Dėmesys taip pat atkreiptas į Lenkijos prevencijos programas, pagal kurias skiriamas finansavimas vietos valdžios institucijoms.

Dėl LGBTIQ+ asmenų teisių Lenkijos Seimo komiteto nariai pabrėžė, kad zonoms be LGBT asmenų nustatyti nėra teisinio pagrindo ir kad pranešimai apie minėtas zonas iš tikrųjų yra neteisingi. Be to, jie atkreipė dėmesį į tai, kad LGBTIQ+ asmenims atstovaujama visose gyvenimo srityse, įskaitant politiką, ir pabrėžė, kad homoseksualumas Lenkijoje buvo dekriminalizuotas dar tarpukariu.

2022 m. lapkričio 3 d., ketvirtadienis, 15.30–16.30 val. Susitikimas su Lenkijos Senato Žmogaus teisių komiteto nariais

- **Ewa Matecka**, Žmogaus teisių, teisinės valstybės ir peticijų komiteto pirmininko pavaduotoja
- **Joanna Sekuła**, Mokslo, švietimo ir sporto komiteto pirmininko pavaduotoja (Žmogaus teisių, teisinės valstybės ir peticijų komiteto narė)

Delegacijos nariai domėjosi Lenkijos požiūriu į Stambulo konvenciją, abortų atlikimu ir gydytojų nuogastavimais atlikti abortus, net jeigu tai teisiškai pagrįsta.

Lenkijos Senato nariai pabrėžė, kad Stambulo konvencijos priėmimas yra svarbus įvykis, todėl visi nustebo, kai Lenkijos šeimos reikalų ministras per katalikų radiją paskelbė, kad Lenkija pasitrauks iš šios konvencijos. Vis dėlto atrodo, kad vyriausybė nesiima jokių veiksmų, kad būtų pasitraukta iš šios konvencijos, ir paprašė Konstitucinio Teismo priimti sprendimą, ar ši konvencija atitinka Lenkijos Konstituciją. Kyla pavojus, kad vyriausybė tvirtins, jog Lenkijos teisės aktai atitinka šią konvenciją ir yra už ją viršesni, todėl Lenkija gali pasitraukti iš šios konvencijos. Iki šiol Konstitucinis Teismas dar nėra priėmęs sprendimo šiuo klausimu. Lenkijos Senato nariai pabrėžė, kad kilo painiava dėl nuostatų, susijusių su terminu „lytis“. Tai – Lenkijoje labai politizuotas žodis, kuriuo dažnai apibūdinama trečioji lytis, todėl jis suvokiamas kaip grėsmė šeimai. Tokios pozicijos laikosi, pavyzdžiui, organizacija „Ordo Iuris“. Alternatyvus įstatymo projektas, kuriuo būtų pakeista Konvencija, dėl visuomenės pasipriešinimo Seime ar Senate nebuvo svarstomas.

Lenkijos Senato nariai taip pat atkreipė dėmesį į tokius pavojus kaip pornografija, nutolimas nuo krikščioniškais principais grindžiamų įstatymų ir smurto įtaka žiniasklaidai.

Dėl teisių į abortą Lenkijos Senato nariai dar kartą paaiškino dvi šiuo metu galiojančias ir įstatymu uždraustas trečiąją ir ketvirtąją aborto atlikimo prielaidas. Jie pabrėžė tokius dalykus kaip mažėjantis gimstamumas Lenkijoje, moterų nuogąstavimai dėl nėštumo ir medicinos darbuotojams daromas atgrasomasis poveikis ir išreiškė apgailėstą dėl vadinamojo abortų turizmo. Jie atkreipė dėmesį į visuomenės lūkesčius, susijusius su abortų įstatymo liberalizavimu, ir pažymėjo, kad opozicijoje vyko diskusijos, ar šiuo klausimu nereikėtų surengti referendumo.

Lenkijos Senato nariai taip pat atkreipė dėmesį į menkas galimybes pasinaudoti kontracepcijos priemonėmis Lenkijoje, prastą lytinį švietimą ir tai, kad nebekompensuojamos apvaisinimo *in vitro* procedūros, nors kai kurios vietos valdžios institucijos tam tikru mastu jas kompensuoja.

Dėl vadinamojo nėštumo registro Lenkijos Senato nariai išreiškė nuogąstavimus, kad gali susiklostyti padėtis, panaši į situaciją kai kuriose Lotynų Amerikos šalyse, kuriose dėl persileidimo gali būti patraukiamas baudžiamojon atsakomybėn, apkaltinant neteisėtą nėštumo nutraukimu.

Lenkijos Senato nariai taip pat informavo, kad dieną prieš šį susitikimą per pirmąjį svarstymą buvo atmestas kraštutinių dešiniųjų remiamas įstatymo projektas, pagal kurį abortas būtų prilyginamas žmogžudystei.

2022 m. lapkričio 3 d., ketvirtadienis, 17.00–18.00 val. Susitikimas su Peremislis mero pavaduotoju Bogusławu Świeży

Delegacijos nariai teiravosi apie miesto iš ES gaunamą pagalbą, pasirengimą artėjančiai žiemai ir galimą naują pabėgėlių bangą, taip pat apie pagalbą ukrainietėms, įskaitant iš karo zonų bėgančias išžagintas moteris.

B. Świeży paaiškino, kad Peremislis, kuriame gyvena apie 60 000 gyventojų ir kuriam prezidentas V. Zelensky suteikė miesto gelbėtojo statusą, nebuvo pasirengęs dideliame pabėgėlių antplūdžiui. Jis pažymėjo, kad pro miestą ilgiau neapsistodami pravažiavo apie 2,5 mln. pabėgėlių, o pačiame mieste iš viso apgyvendinta 500 000 pabėgėlių. 2022 m. vasario ir kovo mėn. pagrindinis tikslas buvo užtikrinti, kad pabėgėliai, daugiausia moterys ir vaikai (90 proc.), galėtų keliauti toliau, nes nebūtų buvę įmanoma jų visų apgyvendinti. Išimtis buvo daroma tiems, kuriems reikėjo skubios (medicininės ar kitokios)

pagalbos, išsekusiems žmonėms ir nuo artimųjų atskirtiems asmenims, kuriems Peremislis buvo susitikimo vieta. Pirmieji pabėgėliai dažniausiai buvo numatę tolesnius veiksmus – iš pirmuoju traukiniu atvykusių 650 asmenų tik 25 proc. nežinojo, kur toliau jie vyks. Tačiau paskui padėtis pasikeitė ir tolesnį savo kelionės tikslą žinojo tik 25 proc. pabėgėlių.

B. Świeży pažymėjo, kad miesto valdžios institucijos žinojo, kad pabėgėliai bus patyrę traumą ir kad jiems reikės ne tik maisto ir pastogės, bet ir specializuotos pagalbos, tačiau mieste dirbo tik vienas ukrainiečių kalba kalbantis psichologas.

Didžiausio antplūdžio metu per dieną atvykdavo 17 000 asmenų. Pėsčiųjų sienos perėjimo punkte į Lenkijos pusę buvo susidariusi 15 km eilė.

Visus veiksmus finansavo miesto valdžia ir tarptautinės NVO. ES teikiamą pagalbą paskirsto centrinė valdžia.

Iš pradžių buvo planuota įrengti atskirus kambarius vyrams ir moterims bei moterims su vaikais, tačiau dėl didelio pabėgėlių skaičiaus ir žemos oro temperatūros (–10 °C) tai buvo neįmanoma.

Buvo įrengta viena speciali erdvė su 70 atskirų lovų ir kambariais, kurioje buvo galima įkurdinti iki 260 moterų su vaikais, kita erdvė, skirta neįgaliesiems, dar viena – nėščiosioms ir moterims su naujagimiais bei gydomais vaikais ir dar viena erdvė neseniai operuotiems asmenims. Be to, geležinkelio stotyje buvo įrengtas psichologinių konsultacijų punktas.

B. Świeży neturėjo informacijos apie seksualinės prievartos atvejus, bet negalėjo garantuoti, kad jų nebuvo. Jis taip pat negalėjo pateikti su surogatine motinyste ar moterų išžaginimo atvejais susijusios informacijos.

Pabėgėlių skaičius mažėja. Šiuo metu padėtis geresnė, tačiau žiemą laukiama didesnių iššūkių.

B. Świeży paragino ES dėti daugiau pastangų siekiant sukurti bendrą pabėgėlių sistemą, labiau padėti įveikti traumą ir ypač rengtis antrajai pabėgėlių bangai.

2022 m. lapkričio 4 d., penktadienis, 09.00–11.00 val. Apsilankymas bendruomenės / konsultavimo ir pagalbos centre „Plicz-o-plicz“ („Bendromis jėgomis“)

- **Agnieszka Kosowicz**, valdybos pirmininkė
- **Milana Pakhomova**, konkrečius atvejus nagrinėjanti darbuotoja, ir kiti savanoriai

Bendruomenės centro „Plicz-o-plicz“ atstovai pasveikino atvykusią delegaciją. Jie papasakojo apie savo vykdomą veiklą ir aprodė delegacijos nariams centro patalpas. Patalpas *pro bono* suteikė privati įmonė. Centrą sudaro konsultacijų (teisinių, psichologinių) teikimo ir vaikų priežiūros zonos. Daugiau kaip 50 proc. darbuotojų yra migrantai.

Finansavimas yra mišrus: didžiąją dalį lėšų skiria stambūs paramos teikėjai (organizacija „Care International“, Norvegijos vyriausybė), tam tikrą dalį – miesto valdžios institucijos, tačiau centrinė valdžia (šiuo atveju) lėšų neskiria.

Darbuotojai pabrėžė, kad pabėgėliai gali patekti į darbo rinką ir naudotis socialinės priežiūros, sveikatos priežiūros ir švietimo paslaugomis, tačiau kyla daug praktinių problemų: tiek susijusių su kalba (nors kalbos yra panašios, pabėgėliams dar reikia išmolti lenkų kalbą), tiek biurokratinių (pavyzdžiui, mokytojai turi kalbėti lenkiškai, todėl mokytojų padėjėjais reikėjo samdyti ukrainiečius mokytojus).

Be to, darbuotojai pabrėžė, kad per karą išryškėjo silpnosios valstybės vietos, pavyzdžiui, prasta neįgaliųjų priežiūros kokybė Lenkijoje. Vis dėlto esama ir teigiamų pokyčių bei centrinės valdžios iniciatyvų, pavyzdžiui, reaguojant į pateiktus atsiliepimus neseniai buvo sudaryta darbo grupė ir inicijuoti teisiniai pokyčiai. Kita vertus, vietos tarnyboms ir valdžios

institucijoms buvo užkrauta pernelyg didelė našta.

Centras teikia pagalbą 1 900 asmenų. Dauguma tokių centrų dirba remdamiesi registracija, tačiau centre „Plicz-o-plicz“ pagalba teikiama be išankstinio susitarimo. Daugelis atvejų yra labai sudėtingi, kuriems neįmanoma surasti lengvų ar paprastų sprendimų, o nemažai pabėgėlių – neįgalūs arba patyrę traumas. 95 proc. jų yra moterys (dažnai nėščios) arba vaikai. Savo paslaugas teikia ukrainietiška kalbančios akušerės.

Svarbus aspektas yra vaikų priežiūros įstaigos. Jose yra įrengtos specialios zonos, kuriose ukrainietiška kalbantys darbuotojai prižiūri iki dvidešimties 3–12 metų vaikų. Taip sudaromos sąlygos konkrečius atvejus nagrinėjantiems darbuotojams veiksmingai padėti savo klientams arba kai kuriems tėvams paprasčiausiai šiek tiek pailsėti. Vaikai dažnai (50 proc.) dar nelanko mokyklos: teoriškai sudaromos sąlygos mokytis, tačiau praktiškai kyta su kalba susijusių kliūčių, be to, tėvai taip pat ketina, tikisi ar nori greitai sugrįžti atgal į Ukrainą. Be to, Lenkijos mokyklose nėra vietų. Mokyklos nelankantys vaikai gali mokytis internetu, tačiau tai nėra geriausia galimybė.

Dėl pagalbos įsidarbinant centro darbuotojai pažymėjo, kad pirmasis etapas, kai ukrainiečiai buvo įdarbinami siekiant padėti, baigėsi. Dabar būtina mokėti lenkų kalbą (tai nebūtinai yra neįgiamas pokytis, turint omenyje galimas saugos problemas). Pagrindinės įsidarbinimo kliūtys yra kalbos mokėjimas ir vaikų priežiūra. Kalbant apie vaikų priežiūrą, dar prieš prasidedant karui gyventojų galimybės naudotis vaikų priežiūros paslaugomis buvo ribotos, o dabar padėtis tapo labai įtempta, nes gali kilti konfliktų su tėvais lenkais ir jų pasipiktinimas. Kitas svarbus aspektas, į kurį reikia atsižvelgti, yra tai, kad pabėgėliai gyvena „du gyvenimus“: vieną Lenkijoje, o kitą – Ukrainoje. Padėtį dar labiau apsunkina tokie veiksniai kaip banko sąskaita, šeima, išsilavinimas ir nevienodi saugumo įspūdžiai. Kai kurie pabėgėliai gali dirbti internetu, fiziškai būdami Lenkijoje, o praktiškai – Ukrainoje. Kai kuriems pabėgėliams iš Ukrainos siunčiami pinigai; tai dažnai daro Ukrainos kariuomenėje tarnaujantys vyrai. Kai kurie pabėgėliai grįžo į Ukrainą, o paskui vėl atvyko į Lenkiją. Daug ukrainiečių vykdo savanorišką veiklą, norėdami atsilyginti už suteiktą paramą ir padėti.

2022 m. lapkričio 4 d., penktadienis, 11.30–12.30 val. Susitikimas su Ukrainoje veiklą vykdančiomis NVO

- Moteryų ir mergaičių iš Ukrainos paramos fondas „Hi Girls!“
Olga Jabłońska, pagalbos projektų vadovė
Joanna Mosiej-Sitek, Seserijos programos vykdomoji direktorė
Beata Kopyt, socialinių projektų vadovė
- Lenkijos Raudonasis kryžius
Monika Kolaj, apsaugos, lyčių lygybės ir įtraukties pareigūnė
- Fondas „Folkowisko“
Marcin Piotrowski, pirmininkas
- „Global Empowerment Mission“
Alina Kurska, organizacijos „Global Empowerment Mission“ Tarptautinių reikalų skyriaus direktorė

Delegacijos nariai teiravosi apie paramą Ukrainos menininkams, menstruacinių priemonių

nepriteklių, pasirengimą naujai pabėgėlių bangai, ES pagalbą.

Organizacija „Global Empowerment Mission“ vykdo veiklą Lenkijoje nuo antrosios invazijos dienos ir padėjo 40 000 ukrainiečių pabėgėlių persikelti į kitas Europos šalis ir už jų ribų. Ji toliau remia Ukrainą vykdydama veiklą Lenkijoje, taip pat tiesiogiai, padėdama atstatyti daugiabučius namus, ligonines ir mokyklas, nes dauguma ukrainiečių nori grįžti namo. Dabar organizacija „Global Empowerment Mission“ daugiau dėmesio skiria Ukrainoje perkeltiems asmenims ir siekia spręsti susirūpinimą keliančius klausimus, susijusius su prekyba žmonėmis.

Fondas „Hi girls“ buvo įkurtas prieš karą, 2013 m., ir vykdo veiklą Lenkijoje bei užsienio šalyse. Jame šiuo metu daugiausia dėmesio skiriama tokiems klausimams kaip pagalba Ukrainos moterims ir mergaitėms, skubūs veiksmai, bendradarbiavimas su nedideliais pasienio miesteliais ir parama valdžios institucijoms organizuojant pagalbos teikimą. Pasak šio fondo atstovų, greitai paaiškėjo, kad Ukrainos pabėgėliai Lenkijoje liks ilgam, todėl jie perorientavo vykdomą veiklą ir daugiau dėmesio ėmė skirti ilgalaikėms perspektyvoms. Fondas Varšuvoje atidarė centrą, kuriame galima mokytis lenkų kalbos; jame taip pat teikiama psichologinė pagalba ir prižiūrimi vaikai. Šis fondas taip pat remia mažesnes organizacijas – didieji miestai paprastai yra geriau organizuoti negu maži miesteliai ir kaimai, tačiau karas Ukrainoje daro poveikį visiems.

Fondas „Hi girls“, siekdamas sutelkti paramą, taip pat stengiasi suburti įtakingas Lenkijos ir Ukrainos moteris, įskaitant filmų režisieres, romanų rašytojas ir Nobelio premijos laureates. Jis taip pat bendradarbiauja su kitais suinteresuotaisiais subjektais, be kita ko, iš Ukrainos, ir stengiasi nedubliuoti centrinės ir vietos valdžios institucijų pastangų.

Šio fondo atstovai kelia menstruacinių priemonių nepritekliaus klausimą – tai yra tikra problema, ypač turint omenyje tai, kad apie ją vengiama kalbėti, ir tik nedaug organizacijų jai skiria dėmesio.

Kiek tai sietina su ilguoju laikotarpiu, fondo atstovai ragina teikti didesnę paramą, kad būtų galima organizuoti psichologinį gydymą, ir atkreipia dėmesį į buvusiojoje Jugoslavijoje dedamas pastangas, kurios nenutrūksta netgi dabar, po karų praėjus dešimtmečiams. Šiuo požiūriu susirūpinimas kyla dėl lenkiškai ir ukrainietišškai kalbančių psichologų trūkumo, ypač todėl, kad ukrainiečiai, atrodo, kultūrinio požiūriu vengia ieškoti tokios pagalbos.

Lenkijos Raudonasis kryžius yra didžiausia Lenkijoje veikianti humanitarinės pagalbos organizacija, kurios misija – padėti sušvelninti žmonių kančias neatsižvelgiant į lytį ir orientaciją. Joje daugiausia dėmesio buvo skiriama humanitarinei pagalbai, ypač menstruacinių priemonių nepritekliui, tačiau dabar pastangos telkiamos į ilgesniu laikotarpiu aktualius dalykus, pavyzdžiui, psichologinės pagalbos teikimą, lenkų kalbos pamokas, vaikų priežiūrą, profesinio aktyvumo skatinimą ir kt.

Ši organizacija nenagrinėja smurto dėl lyties atvejų *per se*, tačiau juos perduoda kitoms institucijoms.

Organizacijos atstovai pabrėžia, kad, siekiant gauti grįžtamąją informaciją ir sudaryti sąlygas pabėgėliams įgalėti, labai svarbu sukurti skundų nagrinėjimo mechanizmą.

Prieš prasidedant karui **fondas „Folkowisko“** savo miestelyje netoli Lenkijos ir Ukrainos sienos organizavo muzikos festivalius. Prasidėjus karui, šis fondas ėmėsi teikti humanitarinę pagalbą („tai – pirmasis mūsų karas“) ir buvo viena iš pirmųjų Lenkijos organizacijų, vykdžiusių veiklą Ukrainos teritorijoje ir asmenis, laukiančius eilėje kirsti sienos, aprūpinusių maistu ir vaistais. Iš devynių sienos perėjimo punktų fondas „Folkowisko“ dirbo keturiuose

punktuose, o jo atstovai dažnai buvo pirmieji pabėgėlių sutikti asmenys. Fondo „Folkowisko“ atstovai paaiškino, kad dabar sienos perėjimo punktuose nėra daug žmonių, tačiau jie nerimauja dėl antrosios bangos šią žiemą, taip pat dėl tokių problemų kaip prekyba žmonėmis ir seksualinis išnaudojimas.

Dabar fondas „Folkowisko“ yra įrengęs sandėlius Lenkijoje ir Ukrainoje ir platina vadinamąsias gyvybės dėžutes.

Be to, atsižvelgdamas į tai, kad Rusijai pradėjus karą Ukrainoje taip pat siekiama sunaikinti Ukrainos kultūrą, fondas „Folkowisko“ stengiasi remti Ukrainos kultūrą. Jis Lenkijoje organizuoja Ukrainos menininkų parodas ir koncertus.

Išvada

Šios komandiruotės metu Parlamento nariai gavo labai naudingos ir išsamios informacijos apie praktinę moterų ir mergaičių patirtį Lenkijoje lytinės ir reprodukcinės sveikatos bei teisių srityje, be kita ko, turint omenyje nuo karo Ukrainoje bėgančius pabėgėlius. Ši komandiruotė ir visi susitikimai buvo labai svarbūs tolesniam Europos Parlamento darbui šiais klausimais.